

Малярчук Оксана Миколаївна,
здобувач кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ,
судовий експерт відділу товарознавчих
досліджень лабораторії інженерно-
транспортних та товарознавчих
досліджень Державного науково-
дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС України

ХУДОЖНЄ ОЗДОБЛЕННЯ ТА ОБРОБКА ЮВЕЛІРНИХ ВИРОБІВ: ВИДИ, ПОНЯТТЯ, ЗНАЧЕННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Одним з найкрупніших та найбільших етапів експертного дослідження ювелірних виробів є опис об'єктів наданих на дослідження. Опис ювелірних виробів, як об'єктів товарознавчого дослідження повинен бути детальним, професійним, а іноді й художнім, щоб в уяві людини формувався образ (картинка) досліджуваного об'єкта.

Деталізація відбувається за допомогою зазначення всіх ознак та властивостей виробу, а саме: розмірних та вагових характеристик; особливостей конструкції виробу; типу кріплень, замків; виду плетіння (для ланцюжків); наявності, виду та ступеню тяжкості дефектів; наявності етикеток, ярликів, бирок та інформації на них; наявності відтисків клейм та їх змісту; матеріалу виготовлення виробу (визначається за результатами проведення експертизи матеріалів, речовин та виробів); наявності, ваги, виду вставок дорогоцінного, напівдорогоцінного та декоративного каміння (визначається за результатами гемологічної експертизи) та (або) інших матеріалів; наявності та виду художнього оздоблення (декорування) та обробки виробу.

Під художнім оздобленням та обробленням ювелірних виробів мається на увазі застосування різноманітних технік, способів та художніх прийомів з метою прикрашання ювелірного виробу, надання йому неповторного зовнішнього вигляду, підвищення його унікальності, а в окремих випадках, і покращення рівня його зносостійкості.

Декорування ювелірних виробів здійснюється за допомогою застосування таких технік як [3, с. 30–37; 4, с. 2, 24–25] філігрань (скань), зернь, фініфть, гравіювання, карбування, кування, нанесення гальванічних покриттів (родіювання, сріблення, позолота, чернь/чорніння), інкрустація, оксидування (рис. 9), травлення (рис. 9), наплавлення (рис. 10) та інші. Розглянемо детально деякі з них:

Філігрань (англ. – filigree, інш. – скань) – техніка художнього оздоблення, яка полягає у створенні композицій (мереживних картин) за допомогою тонкого металевого (часто золотого, срібного, мідного) дроту, нитки [4, с. 25; 11; 14; 17; 18]. Такий вид техніки роботи з металом дозволяє створювати найвитонченіші ювелірні вироби, де кожна деталь потребує особливої уваги та сама по собі є витвором мистецтва (рис. 1).

Зернь – спосіб оздоблення ювелірних виробів за рахунок кріплення на них золотих, срібних або мідних кульок діаметром від 0,4 мм [3, с. 33; 4, с. 24; 5]. Зернь часто зустрічається на виробах виконаних технікою філіграні (рис. 1).

Фініфть – техніка емалевого розпису по металу, порцеляні (рис. 2) [1; 3, с. 37].



Рис. 1. Філігрань та Зернь



Рис. 2. Фініфть

Карбування (чеканка) – давня техніка оздоблення металу, що полягає у набиванні рельєфних зображень, написів холодним способом з використанням молотка та долота (інструмент для формування отворів, заглиблень) [4, с. 34; 7; 16].

Гравіювання – процес нанесення на ювелірний виріб чітких, зносостійких написів та (або) зображень, шляхом видалення тонкого шару металу. Є одним з найпоширеніших

технік декорування прикрас сучасності. Гравіювання часто наноситься на ювелірні прикраси для рук (обручки, каблучки, браслети) та носить індивідуалізований та таємний характер [8].

Кування є багатовіковою технікою роботи з металом, яка полягає у застосуванні фізичного впливу на гарячий метал молотками, пресами та іншими інструментами, шляхом чого металу надається бажана форма, лінії, вигини [6; 15; 16]. Ювелірні вироби, виготовлені цією технікою є унікальною високохудожньою роботою майстра, що не має аналогів (рис. 3).

Нанесення гальванічних покриттів – процес покриття одного металу тонким шаром іншого, що підвищує стійкість виробу до пошкоджень, надає характерного блиску та забарвлення. В ювелірній справі виділяють такі види гальванічних покриттів [2; 10]:

– **родіювання** – це спосіб обробки ювелірного виробу, а саме: покриття металу тонким шаром родію (відноситься до дорогоцінних металів платинової групи [9]). Такий захисний шар підвищує зносостійкість виробу, надає йому характерний платиновий блиск (біле родіювання), підкреслює рельєфність (чорне родіювання) та покращує зовнішній вигляд, зазвичай родієм покривають ювелірні вироби із срібла (рис. 4, 5, 7) [2; 6; 10].

– **сріблення** – техніка покриття виробів з недорогоцінних металів тонким шаром срібла. зазвичай зустрічається у ювелірних виробах групи предметів сервірування столу [2; 10].

– **позолочення** полягає у нанесенні на ювелірні вироби тонкого шару золотого покриття з метою створення декоративних ефектів та двоколірного забарвлення виробу. Зазвичай позолоті піддаються вироби із срібла для візуального оздоблення, а також для їх захисту від пошкоджень та потемніння (чорніння) [2; 10].

– **чернь (чорніння)** – техніка декорування ювелірних виробів за допомогою нанесення на виріб чи окремі його деталі сплаву на основі срібла, міді, свинцю та сірки для надання йому (їм) чорного кольору, створення ефекту старіння (рис. 6). [3, с. 36; 4, с. 25; 7; 12; 13].

Інкрустація ювелірних виробів – це стародавня, відома багатьом поколінням, техніка кріплення вставок дорогоцінного, напівдорогоцінного, декоративного каміння, каміння органічного походження, штучних матеріалів на поверхню ювелірного виробу. Інкрустація потребує високого рівня майстерності та клопітливості ювеліра. Також, за допомогою цієї

техніки створюють об'ємні, багаторівневі композиції, що підвищує привабливість та розкіш виробу (рис. 7 та 8).



Рис. 3.
Кування



Рис. 4. Чорне
родіювання



Рис. 5. Біле
родіювання



Рис. 6. Чернь
(чорніння)



Рис. 7.
Інкустація
та чорне
родіювання



Рис. 8.
Інкустація



Рис. 9.
Травлення та
оксидування
срібла



Рис. 10.
Наплавлення

Таким чином, художнє оздоблення та обробка впливає на вартість ювелірних виробів. Застосування окремих технік декорування може свідчити про ручну роботу майстра, а наявність декоративних елементів та способів обробки металу у виробі підвищить його унікальність, неповторність, зносостійкість, цінність. Факторами формування ціни на такі вироби є витрати на роботу майстра та витрати на матеріали виготовлення та обробки, що слід враховувати під час товарознавчого дослідження ювелірних товарів, зокрема, при визначенні його вартості.

Список використаних джерел

1. Брошка Розпал літа 2. Лавка Сороки.
URL: <https://sorokastore.com/ua/brosh-razgar-leta-2>
2. Гальванічне покриття: чорніння, родіювання, позолота і оксидування ювелірних виробів. Золотий Стандарт.
URL: <https://zolotoy-standart.com.ua/ua/articles/polezno-znat/galvanicheskoe-pokrytie-chenienie-rodirovanie-pozolota-i-oksidirovanie-yuvelirnykh-izdeliy/?srsltid=AfmBOoqHTKYoixGFgBpkDDvb02vkAaMBY80SWtERqjbm8gECeD0R0BIM>

3. Городецький В. І. Художня обробка металу : конспект курсу лекцій до практ. робіт. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника Ін-т мистецтв, 2013. 200 с. URL: <https://kmvodpmd.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/18/2018/04/конспект-курсу-лекцій-Художня-обробка-металу.pdf>.
4. ДСТУ 3375-96. Вироби золотарські. Терміни та визначення. Чинний від 1997-07-01. Вид. офіц. Київ.
5. Зернь - Словник термінів - Вінницький обласний краєзнавчий музей. *Вінницький обласний краєзнавчий музей*. URL: <https://vinnitsia-museum.in.ua/glossary/44-zern>.
6. Каталог прикрас. *Kochut Jewellery*. URL: <https://jewellery.kochut.org/shop/>
7. Максименко Т. Ювелірна справа як ремесло Київської Русі. *Львівський історичний клуб*. URL: https://lvivmedievalclub.wordpress.com/2021/09/19/juvelirna_sprava_jak_remeslo_kyivskoi_rusi/
8. Послуга з гравіювання виробів. *Столична Ювелірна Фабрика*. URL: <https://stolychnashop.com.ua/ua/gravirovka/?srsltid=AfmBOorjvY1JmrfSLjI7opc7KzmFY9OzmRV5KQvdGpoWxbArYqjpmht4>
9. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними : Закон України від 18.11.1997 № 637/97-ВР : станом на 16 жовт. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/97-вр#Text>.
10. Просто про складне: що таке гальванування ювелірних прикрас. *GOLD UA*. URL: <https://gold.ua/ua/jewellery-articles/prosto-o-slozhnom-chto-takoe-galvanirovanie-yuvelirnyh-ukrashenij?srsltid=AfmBOorA-TLMI02n94YzFCobR5QmYJ7l9PhbGLGd4X-EtiM4aM4qwcWu>.
11. СКАНЬ - тлумачення, орфографія, новий правопис онлайн. *СЛОВНИК.UA*. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=скань>
12. Чорніння металу в ювелірних прикрасах: чорнене срібло і золото. *Золотий Вік*. URL: <https://zlotiyvik.ua/ua/chernenie-metalla-v-yuvelirnyh-ukrasheniyah-cherneno-srebro-i-zoloto/>
13. Чорніння срібла: тонкощі технологічного процесу, рекомендації по догляду та домашні способи створення виробів з характером. *GOLD UA*. URL: <https://gold.ua/ua/jewellery-articles/chernenie-srebro-tonkosti-tehnologicheskogo-protssesa->

rekomentatsii-po-uhodu-i-domashnie-sposoby-sozdaniya-izdelij-s-harakterom.

14. Шпилька пейнета. *Лавка Сороки*. URL: <https://sorokastore.com/ua/zakolka-pejneta-1>

15. Що таке кування в ювелірних виробках? - Знання. *Metalpartcasting.com*. URL: <https://ua.metalpartcasting.com/info/what-is-forging-in-jewelry--92303899.html>

16. Ювелірне мистецтво України. *Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олесь Гончара*. URL: <https://lib.kherson.ua/yuvelirne-mistetstvo-ukraini.htm>.

17. Filigree. *Cambridge Dictionary*. URL: https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english/filigree#google_vignette

18. The ancient art of filigree in the world of luxury design. *Design Limited Edition*. URL: <https://www.designlimitededition.com/ancient-art-filigree-world-luxury-design/>.

Манічев Дмитро Володимирович,
здобувач Науково-дослідного інституту
публічного права

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАКУПІВЛІ ТОВАРІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Охоронюване законодавством право на власність завжди привертало увагу правопорушників упродовж усього існування суспільства, а державний сектор економіки традиційно характеризується високим рівнем протиправної діяльності. Щороку держава виділяє значні кошти з бюджетів різних рівнів для забезпечення потреб населення у таких галузях, як паливно-енергетичний та агропромисловий сектори, охорона здоров'я, освіта, будівництво тощо. В умовах сьогодення привертає увагу оборонний сектор. Зважаючи на порядок надходження бюджетних коштів на підприємства, установи та організації, одним із найпоширеніших способів їх незаконного заволодіння є порушення процедури проведення державних закупівель.

Запровадження нових нормативно-правових актів [2; 6], які тією чи іншою мірою змінюють усталений порядок закупівель